

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Хмельницького фахового

коледжу Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

„01” 09 2025 р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Повна назва дисципліни (державною мовою)	Теорія і практика соціального прогнозування
Спеціальність	П10 Соціальна робота та консультування
Освітня програма	Соціальна робота
Рівень освіти	фахова передвища освіта
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Курс і семестр вивчення	2 курс, 3,4 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	5
Розподіл за видами занять та годинами навчання (зазначаються відповідно до навчального плану)	Лекції 30 год.
	Семінарські 42 год.
	Самостійна робота 78 год.
Вид індивідуального завдання	реферат
Форма підсумкового контролю	залік / екзамен
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу	https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28290
Циклова комісія	соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін
Викладач	<u>Ковтун Олександр Сергійович – кандидат соціологічних, викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін Хмельницького фахового коледжу</u>
Контактна інформація викладача для консультацій	<i>Телефон інституту: (0382) 70-45-56 Електронна пошта: kovtuns2008@ukr.net Кабінет: 43</i>

Анотація навчальної дисципліни	
Мета дисципліни	формування базових знань стосовно теорії та практики прогнозування соціальних процесів
Мета орієнтована на формування компетентностей	<p>Курс спрямований на вироблення таких загальних компетентностей, як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. – ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. – ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. <p>На вироблення таких спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (ФК) як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – СК 4. Здатність розуміти соціально-психологічні явища, процеси становлення, розвитку та соціалізації особистості. – СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах. – СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення. – СК 9. Здатність застосовувати сучасні технології та методи професійної діяльності. – СК 11. Здатність аналізувати та оцінювати результати професійної діяльності.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен</p> <p><i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність та видове розмаїття соціальних процесів; - ключові соціальні показники та індикатори соціального розвитку; - джерела прогнозованої інформації; - принципи та технологію розробки соціальних прогнозів; - методи соціального прогнозування; - сутність та види соціальних моделей. <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розробляти програму прогнозного дослідження; - діагностувати соціальні проблеми; - здійснювати вивчення соціального об'єкта в його динаміці; - розробляти соціальні прогнози; - здійснювати фахову підготовку звітів прогнозних досліджень.
<p>Перелік тем навчальної дисципліни Змістовий модуль 1.</p> <p>Концептуальні засади соціального прогнозування Тема 1. Соціальне прогнозування в системі наукового знання Суспільство як об'єкт дослідження. Місце прогностики в системі наукового знання. Прогностика та наука про майбутнє (футурологія): спільне та відмінне. Поняття наукового</p>	

передбачення та прогнозування. Об'єкт та предмет соціального прогнозування. Понятійний апарат прогностики. Функції соціального прогнозування.

Тема 2. Становлення соціального прогнозування

Соціальні та історичні передумови виникнення соціального прогнозування. Уявлення про майбутнє на різних стадіях існування людства. Вплив релігії та філософії на розвиток соціального прогнозування.

Соціальне прогнозування на межі XIX-XX століть. Розвиток технологічного прогнозування: сутність та передумови виникнення.

Тема 3. Типологія соціальних прогнозів

Наукове і буденне прогнозування, теоретичне і емпіричне прогнозування, логічне та інтуїтивне у прогнозуванні. Пошуковий, нормативний, цільовий, плановий, програмний, проектний, організаційний прогноз. Типи соціальних прогнозів за часом: оперативний, короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий, наддовгостроковий.

Тема 4. Джерела прогнозової інформації

Джерела прогнозової інформації: досвід, екстраполяція, моделювання.

Тема 5. Соціальне прогнозування та проектування

Сутність соціального проектування та прогнозування. Принципи соціального проектування та прогнозування. Роль соціальних прогнозів в розробці соціальних проектів

Змістовий модуль 2

Технологія соціального прогнозування

Тема 6. Застосування експертизи в соціальному прогнозуванні

Поняття експертизи та соціальної експертизи. Вимоги до експерта. Чисельність експертної групи і проблема ефективності прогнозування. Типові схеми і процедури роботи експертів. Методи обробки результатів експертних опитувань. Принципи відбору експертів. Методи експертних досліджень: опитування, інтерв'ю, метод Делфі, метод Делфі, організаційно-діяльна гра.

Тема 7. Сценарний підхід в соціальному прогнозуванні

Сутність сценарного підходу. Поняття сценарію розвитку соціального об'єкта. Види сценаріїв розвитку соціального об'єкта: песимістичний, реалістичний, оптимістичний. Сценарій-есе, аналітичний сценарій, формалізований сценарій. Технологія розробки сценаріїв. Застосування великих мовних моделей для побудови прогнозних сценаріїв

Тема 8. Моделювання як метод соціального прогнозування

Поняття моделі та моделювання. Мета і завдання моделювання. Види моделей. Соціально-інформаційні показники в системі моделювання. Види показників. Методи моделювання в соціальній прогностиці. Трендові (екстраполяційні) моделі. Факторні (аналітичні) моделі. Імітаційне моделювання. Використання ЕОМ та великих інформаційних масивів (Big Data) у прогнозному моделюванні. Сучасні системи прогнозування.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Соціальна футурологія

Тема 9. Соціальна футурологія: сутність та місце в системі наук

Future studies – дослідження можливого та бажаного майбутнього. Основні підходи Future studies: прогностичний, інтерпретативний, критичний, дослідження участі.

Тема 10. Майбутнє виду Homo sapiens

Концепція постлюдського майбутнього Френсіса Фукуяма: біотехнологічна революція. Соціальна футурологія Юваля Ноя Харарі: людина і біотична форма життя: сучасність та можливі перспективи.

Тема 11. Майбутнє суспільства як об'єкт конструювання.

Образ майбутнього як мета суспільної діяльності. Проектування, як метод конструювання майбутнього. Нормативні прогнози, проектні прогнози в управлінні.

Змістовий модуль 4. Ключові проблеми сучасності як фактори майбутнього суспільства

Тема 12 Розвиток штучного інтелекту та соціальні відносини

Поняття сингулярності. Штучний інтелект та безпекові загрози. Штучний інтелект та соціальні нерівності.

Тема 13. Соціоекологічні проблеми

Соціально-екологічні прогнози: сутність, основна проблематика. Соціальні наслідки кліматичних змін. Кліматичні біженці.

Тема 14. Демографія та міграція

Демографічні тенденції в розвинених країнах. Демографічна криза в Китаї та її вплив на світову економіку. Демографічна криза в Україні та прогнозування демографічного розвитку

Тема 15. Майбутнє соціальної держави.

Держава соціального добробуту в XXI ст.: погляд Й. Штігліца. Ринок праці. Базовий безумовний дохід. Охорона здоров'я та тривалість життя.

Тема 16. Майбутнє демократії

Демократія як участь. Громадянське суспільство. Волонтерство. Міграція, політичний радикалізм та популізм як загрози відкритому суспільству.

Рекомендовані джерела:

1. Лозовська Л.І., Бандоріна Л.М., Савчук Л.М., Удачина К.О. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник. Дніпро : УДУНТ, 2022. 146 С.
 2. Лепський М. А. Якісні методи соціального прогнозування: методологія, методика, практика: підручник. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2016. 440 с.
 3. Петренко Н.О. Управління проектами: навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 244 С.
 4. Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів : монографія / О. Суший (наук. ред.) ; авт. кол.: Т. Данилова, В. Жовтянська, О. Кухарук, О. Малхазов, О. Суший ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД , 2023. – 171 с.
 5. Харарі Ю. Н. Homo Deus. За лаштунками майбутнього. Київ: Видавництво Букшеф, 2023. 512 С.
 6. Харарі Ю. Н. Sapiens: людина розумна. Коротка історія людства. Київ: Book Chef, 2024. 544 С.
- Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Київ: Наш формат. 2018. 416 С.
8. Sohail Inayatullah Futures Studies: Theories and Methods. *OpenMind BBVA* – веб-сайт. URL : <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/futures-studies-theories-and-methods/>
 9. Francis Fukuyama. Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution. Farrar, Straus and Giroux, 2002.

Допоміжна:

1. Бестужев-Лада І. Соціальне прогнозування. *Факультет соціології КНУ ім. Т. Шевченка*: веб-сайт. URL : <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/socprogn.pdf>
2. Ковтун О., Баранова С. Соціологія здоров'я: проблеми теорії та практики. Навчальний посібник. Київ: Університет "Україна", 2020. 196 С.
3. Лепський М. Прогнозний сценарій у стратегуванні політичних процесів.

Культурологічний вісник. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. Запоріжжя, 2013. Вип. 30. С.56-62.

4. Лепський М. Предметне поле соціального прогнозування. II Конгрес Соціологічної асоціації України. Харків: ХНУ, 2013. С.274-275.

5. Лепський М. Основи стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів : навч. посіб. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2012. 467 С.

6. Матвієнко В. Прогностика. Київ: Українські пропілеї, 2000. 484 С.

7. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник / Т.С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. М. Наумов та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 656 С.

8. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018. 268 с.

9. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Київ: Наш формат. 2020.

Рекомендовані курси для поглибленого вивчення дисципліни (неформальна освіта):

<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>

<https://ed-era.com/courses/>

<https://www.enableme.com.ua/ua/article/najkrasi-bezkostovni-onlajn-kursi-dla-ukrainciv-11573>

Система оцінювання результатів навчання:

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо. За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS. Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру. Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів. Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче. Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях. Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Накопичування рейтингових балів із навчальної дисципліни:

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ НА ЗАЛІКУ

МОДУЛЬ 1											Залік	Сума
Поточне тестування та самостійна робота												
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	МК 1	T6	T7	T8	МК 2	ІНДЗ	Не більше 15	Не більше 100
8	8	8	8	8	5	8	8	8	5	11		

--

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ НА ЕКЗАМЕНІ

МОДУЛЬ 2

Поточне тестування та самостійна робота												Екзаме н	Сума
T9	T10	T11	МК 1	T12	T13	T14	T1 5	T 16	МК 2	Дода ткові курс и	ІНД 3	Не більш є40	Не більш є100
4	4	4	5	4	4	4	4	4	5	8	10		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

CP – самостійна робота

Шкала оцінювання результатів навчання:

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою екзамен	Оцінка за шкалою ECTS	
			А	Б
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	А	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4	В	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4	С	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3	Д	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3	Е	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, відрахування.

Комунікаційна політика

Здобувачі освіти повинні мати активовану пошту. Обов'язком здобувача освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації у Viber-групі, у розділі сповіщень на платформі Moodle. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача освіти є робота з дистанційним курсом «Теорія і практика соціального прогнозування». Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту кафедри.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі освіти мають відвідувати лекційні та практичні (семінарські) заняття. Відсутність на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку здобувачів освіти і поліпшенню іміджу університету (інституту/коледжу). При дистанційній чи змішаній формах організації освітнього процесу відвідуваність занять стає тотожною відвідуваності та активності здобувача освіти (виконанню завдань).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі освіти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач освіти, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач освіти не згоден із оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку.

Бонуси

Здобувачі освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій, отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання / до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту ОПП «Соціальна робота» (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання) спеціальності 231 Соціальна робота, яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін, протокол від «28» серпня 2025 р. № 1.

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу

освітньої діяльності

Хмельницького фахового коледжу

Університету «Україна»

Наталія ЛУЦКЕВИЧ

Голова циклової комісії

соціально-економічних та

загальноосвітніх дисциплін

Олександр ГАЛКО